

DEVYNIŲ TEIGINIŲ PROBLEMINIO INTERNETO NAUDOJIMO KLAUSIMYNAS

Nine-Item Problematic Internet Use Questionnaire, PIUQ-9

Aurelija PODLIPSKYTE¹, Orsolya KIRÁLY², Zsolt DEMETROVICS^{2,3}, Julius BURKAUSKAS¹,
Vesta STEIBLIENE¹

¹Laboratory of Behavioral Medicine, Neuroscience Institute, Lithuanian University of Health Sciences, Palanga, Lithuania

²Institute of Psychology, ELTE Eotvos Lorand University, Budapest, Hungary

³Centre of Excellence in Responsible Gaming, University of Gibraltar, Gibraltar, Gibraltar

Įvairių šalių sveikatos specialistai ir mokslininkai vis dažniau išreiškia susirūpinimą dėl probleminio interneto naudojimo (PIN) [1], kurio paplitimas tarp pasaulio gyventojų siekia nuo 6 iki 10 proc. [2]. Vis dažniau pripažįstama, kad PIN daro neproporcingą neigiamą poveikį sveikatai tiek individualiame psichikos sveikatos lygmenyje, tiek tampa našta visuomenei dėl su PIN susijusių komorbidinių sutrikimų, kitų galimų sunkumų rizikos [3].

Besaikis socialinės medijos naudojimas, srautinis internetinio turinio žiūrėjimas, žaidimai, azartiniai lošimai, apsipirkimas internetu, elektroninio pašto tikrinimas ir pornografijos žiūrėjimas yra elgesio, galinčio smarkiai pabloginti kasdienį veikimą, pavyzdžiai. Įvairūs veiksniai gali turėti įtakos PIN, įskaitant amžių, lytį, socialinę ir ekonominę padėtį, taip pat psichikos sveikatos sutrikimų simptomus arba asmenybės bruožus, dėl kurių dar labiau išsitraukiama į problemišką elgesį internete. Be to, mokslininkai išvėlgė riziką, kad bet kuris iš šių elgesio būdų galėjo tapti sunkiai kontroliuojamas, kelti papildomų sunkumų COVID-19 karantino laikotarpiu ir jam pasibaigus [4]. Dalis asmenų dėl to galėjo kreiptis pagalbos į psichikos sveikatos specialistus.

Tačiau prieš kuriant atitinkamas PIN mažinimui skirtas intervencijas, labai svarbu turėti tinkamai pritaikytas PIN vertinimo metodikas. 2019 m. publikuotas Laconi ir kt. straipsnis [5] nurodo puikias Devynių teiginių probleminio interneto naudojimo klausimyno (angl. Problematic Internet Use Questionnaire, PIUQ-9) psichometrinės savybės įvairių Europos šalių interneto vartotojų imtyse. PIUQ-9 metodika sudaryta naudojant pirminį, ilgesnį (18 klausimų) PIN klausimyno metodikos variantą [6].

Iš pradžių nuspręsta, kad abu klausimynai (tiek ilgesnis, tiek trumpesnis) turės tris subskales: „obsesijų“, „aplaidumo“ ir „kontrolės sutrikimo“. Remiantis ankstesnio tyrimo (nagrinėjančio psichometrinės PIUQ-9 savybes) duomenimis, trumpojoje skalėje buvo išskirti trys faktoriai, kurie apėmė vieną „bendrosios problemos“ veiksnį (visi klausimai) ir du specifinius „obsesijos“ (3, 6, 9 klausimai) ir „aplaidumo + kontrolės sutrikimo“ (1, 2, 4, 5, 7, 8 klausimai) veiksnius [5].

Klausimyno skaidymas į atskirus faktorius gali būti naudingas keliais aspektais. Norint identifikuoti problemas mastą (šiuo atveju PIN lygį), reikia analizuoti „bendrosios problemos“ veiksnį, t.y. atsakymus į visus klausimus. Norint

nustatyti terapinį PIN mažinimo tikslą, gali būti naudinga išskirti suminius dviejų atskirų faktorių balus. Taip sužinosime, kurioje srityje („obsesijų“ ar „aplaidumo + kontrolės sutrikimo“) asmuo patiria daugiau sunkumų. Atitinkamai terapines intervencijas galima planuoti, atsižvelgiant į daugiausia problemų keliančią sritį ir jas taikyti pirmiausia.

Lietuviškoje devynių teiginių klausimyno adaptacijoje [7] buvo stebimas aukštas PIUQ-9 metodikos vidinis suderinamumas (Cronbach alpha 0,89), atspindintis vidinių klausimų homogeniškumą klausimyne.

Moksliniuose tyrimuose taip pat gali būti naudinga naudoti faktorių modelį, kuris gali padėti išsamiau nagrinėti veiksnius, susijusius su PIN. Adaptuojant PIUQ-9 klausimyną Lietuvoje [7] nustatyta, kad respondentų, jaunų suaugusiųjų amžius daugiau susijęs su „bendrosios problemos“ ir „aplaidumo + kontrolės sutrikimo“ faktoriais, bet ne su „obsesijomis“. Tokie radiniai gali reikšmingai prisidėti prie geresnio teorinio PIN mechanizmo supratimo.

Naudojant PIUQ-9, PIN sunkumas vertinamas pagal penkių balų Likert'o skalę, reikšmės yra nuo „niekada“ iki „visada/beveik visada“. Suminis klausimyno balas gali svyruoti nuo 9 iki 45 balų. Didesnis balas rodo didesnę PIN riziką.

Lietuviškos versijos paruošimo standartai atitiko metodikos pritaikymui atitinkamoje imtyje keliamus reikalavimus. Visi apklausos klausimai buvo verčiami iš anglų į lietuvių kalbą naudojant dvigubo atgalinio vertimo procedūrą. Vertimą atliko patyręs psichiatras, o atgalinį vertimą atliko klinikinis psichologas. Galutinis susitarimas buvo pasiektas aptarus reikšmingus atgalinio vertimo skirtumus, palyginus su originalia versija anglų kalba.

PIUQ-9 – trumpas interneto naudojimo klausimynas, galintis padėti įvertinti, ar interneto naudojimo įpročiai yra sveiki, ar visgi keliantys susirūpinimą.

Finansavimas/ Funding

ZD's contribution was supported by the Hungarian National Research, Development and Innovation Office (KKP126835).

Devynių teiginių probleminio interneto naudojimo klausimynas (*angl.* Nine-Item Problematic Internet Use Questionnaire, PIUQ-9)

Jūs perskaitysite teiginius apie naudojimąsi internetu. Nurodykite, kiek kiekvienas teiginys Jums tinka:

Teiginys elgesiui apibūdinti	Niekada	Retai	Kartais	Dažnai	Visada/beveik visada
1. Ar Jūs jaučiatės, kad turėtumėte sumažinti leidžiamo laiko internete kiekį?	1	2	3	4	5
2. Ar Jūs apleidžiate namų ruošos darbus, kad galėtumėte praleisti daugiau laiko internete?	1	2	3	4	5
3. Ar Jūs jaučiatės įsitempusi(-ęs), susierzinusi(-ęs) ar patiriate stresą jei negalite naudotis internetu tiek, kiek Jūs norite?	1	2	3	4	5
4. Būna taip, kad Jūs norėtumėte sumažinti leidžiamo laiko internete kiekį, tačiau Jums nepavyksta?	1	2	3	4	5
5. Ar Jūs leidžiate laiką internete vietoj to, kad miegotumėte?	1	2	3	4	5
6. Ar Jūs jaučiatės įsitempusi(-ęs), susierzinusi(-ęs) ar patiriate stresą jei negalite naudotis internetu keletą dienų?	1	2	3	4	5
7. Ar Jūs bandote nusišalinti, kiek laiko praleidžiate internete?	1	2	3	4	5
8. Žmonės Jūsų gyvenime skundžiasi, kad Jūs per daug laiko praleidžiate internete?	1	2	3	4	5
9. Ar būna taip, kad Jūs jaučiate depresiją, būnate blogos nuotaikos ar būnate nervinga(-as) kai nesate internete, o šie jausmai dingsta tuomet, kai Jūs vėl grįžtate prie interneto?	1	2	3	4	5

LITERATŪRA

1. Fineberg NA, Menchón JM, Hall N, Dell’Osso B, Brand M, Potenza MN, Chamberlain SR, et al. Advances in problematic usage of the internet research - A narrative review by experts from the European network for problematic usage of the internet. *Compr Psychiatry*. 2022 Oct;118:152346. doi: 10.1016/j.comppsy.2022.152346. Epub 2022 Aug 16. PMID: 36029549.
2. Burkauskas J, Gecaite-Stonciene J, Demetrovics Z, Griffiths MD, Király O. Prevalence of problematic internet use during the COVID-19 pandemic. *Current Opinion in Behavioral Sciences*. 2022 Jun 15:101179.
3. Kuss JD, Griffiths DM, Karila L, Billieux J. Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Curr Pharm Design*. (2014) 20:4026–52. doi: 10.2174/13816128113199990617
4. Király O, Potenza MN, Stein DJ, King DL, Hodgins DC, Saunders JB, et al. Preventing problematic internet use during the COVID-19 pandemic: consensus guidance. *Compr Psychiatry*. (2020) 100:152180. doi: 10.1016/j.comppsy.2020.152180
5. Laconi, S., Urbán, R., Kaliszewska-Czeremska, K., Kuss, D. J., Gnisci, A., Sergi, I., ... & Király, O. (2019). Psychometric evaluation of the nine-item Problematic Internet Use Questionnaire (PIUQ-9) in nine European samples of internet users. *Frontiers in psychiatry*, 136.
6. Demetrovics, Z., Szeredi, B., & Rózsa, S. (2008). The three-factor model of Internet addiction: The development of the Problematic Internet Use Questionnaire. *Behavior Research Methods*, 40(2), 563-574.
7. Burkauskas, J., Király, O., Demetrovics, Z., Podlipskyte, A., & Steibliene, V. (2020). Psychometric Properties of the Nine-Item Problematic Internet Use Questionnaire (PIUQ-9) in a Lithuanian Sample of Students. *Front Psychiatry*, 11, 1279.